

Činné prídavia v predikatívnej pozícii

Jana Sejáková

Jazykovedný ústav E. Štúra SAV, Bratislava

Činné prídavia plnia v komunikácii 2 funkcie: transpozičnú a nominačnú. Transpozičná funkcia súvisí s aktuálnym vetným členením. Pri porovnávaní atributívnej a predikatívnej pozície sa ukazuje, že atributívna pozícia je vzhľadom na predikatívnu pozíciu tematickejšia a naopak, predikatívna pozícia je vzhľadom na atributívnu pozíciu rematickejšia. Pomenovania príznakov (statických alebo dynamických) môžu byť podľa komunikačných potrieb hovoriacich buď v atributívnom (tematickom) alebo predikatívnom (rematickom) postavení. Slovný druh adjektív (pomenovania statických príznakov) má základné morfológické prostriedky pre atributívne (tematické) postavenie, slovný druh slovíes (pomenovania dynamických príznakov) má zase základné morfológické prostriedky pre predikatívne (rematické) postavenie. Aby pomenovania statických príznakov mohli byť aj v predikatívnom (rematickom) postavení a naopak, aby pomenovania dynamických príznakov mohli byť aj v atributívnom (tematickom) postavení, sú vytvorené osobitné sekundárne morfológické prostriedky pre adjektíva "rematizátory", pre slovesá "tematizátory". Spôna je typický rematizátor adjektív, činné prídavia je typický tematizátor slovíes. Uvedené vzťahy znázorňuje nasledujúca tabuľka.

t e m a t i z a t o r		
	STATICKE PRÍZNAK	DYNAMICKÝ PRÍZNAK
tema - atribút	ADJ + N <i>červená strecha</i>	AKT PARTIC + N <i>spievajúci chlapec</i>
réma - predikát	VF _{byť} + ADJ <i>strecha je červená</i>	VĤ <i>chlapec spieva</i>

r e m a t i z a t o r

Byť tematizátorom je transpozičnou funkciou činných prídaví. Transpozičná funkcia sa teda uplatňuje v atributívnej pozícii. Ak sa činné prídavia vyskytuje v predikatívnom postavení samostatne pri spone, nemôže ísť o jeho transpozičnú funkciu. Preto možnosť samostatného výskytu činného prídaví v predikatívnej pozícii je vhodným formálnym testom pre identifikáciu prídaví schopných plniť nominačnú funkciu (označovať statický príznak).